

DIŞ TİCARET POLİTİKALARI

Prof. Dr. Mehmet KARAGÜL

Giriş

- Bu bölümden itibaren dış ticaret politikasını incelemeye başlıyoruz.
- Bu çerçevede önce dış ekonomi politikası ele alınacak, sonra ise dış ekonomi politikasının en önemli araçlarından olan dış ticaret politikası incelenecektir.

Dış ekonomi politikasının kapsamı

- Gerek Türkçe, gerekse İngilizce literatürde dış ekonomi politikası (foreign economic policy) ile uluslararası ekonomi politikası (international economic policy) genellikle birbirilerinin yerlerine ve eş anlamlı olarak kullanılmaktadır.
- Dış ticaret politikası genel ekonomi politikasının bir aracıdır.
- Geniş anlamda dış ekonomi politikası veya uluslararası ekonomi politikası, hükümetlerin ticaret ve üretim faktörleri akışlarının yönüne, bileşim ve hacmine müdahaleye yönelik tüm faaliyetleri olarak tanımlanabilir.
- Dar anlamda dış ekonomi politikası hükümetlerin dış ticareti, iç ve dış yatırımları sınırlaması, düzenlemesi, teşvik etmesi veya bunlara yol göstermesi olarak kabul edilir.

Dış ekonomi politikası çeşitleri

■ **Dış ticaret politikası**

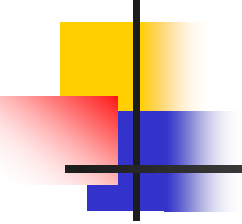
- **Ödemeler bilançosu politikası** (balance of payments policy) – hükümetlerin ödemeler bilançosunu dengede tutmak veya denge bozulur ise dengeye getirmek için yapmış olduğu tüm faaliyetleri kapsayan bir politikadır.
- **Dış yatırım politikası** (foreign investment policy) – uluslararası uzun dönemli sermaye yatırımları ile ilgili kararları kapsamaktadır.
- **Dış yardım politikası** (foreign aid policy) – hükümetten hükümete olan ve yardım alan ülkede alt yapının kurulması, ekonomik kalkınmanın sağlanması veya askeri savunmanın gerçekleştirilmesini içeren borç ve hibelerini kapsamaktadır.

Dış Ticaret Politikasının Kapsamı

- Türkçeye “ticaret politikası” olarak çevirebileceğimiz İngilizce “commercial policy” ile “trade policy” veya “international trade policy” terimleri eşanlamlı olarak kullanılmaktadır.
- Dış Ticaret Politikası Ödemeler Bilançosunun, cari işlemler hesabında ihracat ve ithalat kalemleri üzerindeki tüm hükümet faaliyetlerini kapsayan bir tür dış ekonomi politikasıdır.

I. DIŞ TİCARET POLİTİKASININ AMAÇLARI

- Dış ödemeler dengesizliklerinin giderilmesi
- Dış rekabetten korunma
- Ekonomik kalkınma
- Piyasa aksaklıklarının giderilmesi
- Ekonominin liberalleştirilmesi
- İç ekonomik istikrarın sağlanması

-
-
- Hazineye gelir sağlamak
  - Dış piyasalarda monopol gücünden yararlanma
  - Otarşı
  - Sosyal ve siyasal nedenler
  - Dış politik amaçlar

II. DIŞ TİCARET POLİTİKASI

ARAÇLARI

- Devletin diő ticarete müdahale için kullandığı geleneksel araç, gümrük tarifeleridir. Ancak bu, zamanla etkisini yitirmiş ve bunu yerine çok sayıda yeni araç ve düzenlemeler çıkmıştır.
- **A) Gümrük tarifeleri:** malların ülke sınırından geçiői sırasında alınan vergilerdir.
- **B) Tarife-dış araçlar:** döviz çıkıőına yol açan işlemleri kısıtlamak için hükümetin tek taraflı kararı ile konulan müdahale önlemleridir. Dörde ayrılır:
  - 1) miktar kısıtlamaları
  - 2) tarife benzeri faktörler
  - 3) görünmez engeller
  - 4) gönüllü ihracat kısıtlamaları
- **C) İhracatın özendirilmesi**
- **D) Bağlı ticaret**

III. TARİHSEL AÇIDAN DIŞ TİCARET POLİTİKALARI

- XVI. Yy dan itibaren geçerli olmaya başlayan ve yoğun korumacılığa dayanan merkantilizm XVIII yy dan itibaren etkisini kaybetmeye başlamış ve serbest ticaret akımları etkili olmaya başlamıştır. Bunda “en çok gözetilen ulus” (MFN) adı verilen uygulamanın çok etkisi olmuştur.
- MFN KURALI
- GATT (1948)
- WTO 1995

IV. DIŞ TİCARETTE KORUMACILIK

- **Korumacılığı savunanların dayandığı faktörler**
- 1. Ulusal güvenlik
  - Savunma zenginlikten daha önemlidir.
- 2. Genç endüstri tezi
  - Teze göre, ileride gelişip karşılaştırmalı üstünlüğe sahip olacak endüstriler optimum üretim düzeyine ulaşınca kadar gümrük tarifeleri ile dış rekabete karşı korunmalıdır.
- 3. Stratejik Ticaret Politikası
  - Sanayileşmiş bir ülke korumacı önlemlerle gelecekte hızlı büyümesi için kilit kabul edilen yarı geçişkenler, bilgisayar, iletişim araçları vb sektörlerde karşılaştırmalı üstünlük yaratabilir.
- 4. Dampinge karşı korunma
  - Yabancı üreticilerin yaptıkları dampinge karşı yerli üreticileri korumak için yapılmaktadır.

Belirli Koşullarda Geçerli Nedenler

- Ödemeler bilançosunun iyileştirilmesi ve İşsizliğin önlenmesi
- Ticaret hadlerinin iyileştirilmesi
- Ulusal pazarlık gücünü artırma

Kişisel Çıkarlara Dayalı Görüşler

- Düşük yabancı ücret
- Üretim maliyetlerini eşitleme
- Ulusal Pazar görüşü